

Suomi-Swazimaa-Seura ry

Tehtaan tarina

Työtä ja elämää Swazimaassa

Tehtaan tarina

Työtä ja elämää Swazimaassa

Suomi-Swazimaa-Seura ry

Tehtaan tarina

Työtä ja elämää Swazimaassa

© 2024 Suomi-Swazimaa-Seura ry

Kannen kuva: Marita Sahi-Piipponen

Takakannen teksti: Keijo Piipponen

Taitto: Heikki Mustonen

Toimituskunta: Marita Mononen, Heikki Mustonen, Ulla Mustonen,

Keijo Piipponen, Marita Sahi-Piipponen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7244-7

Sisällys

ESIPUHE.....	7	MATSAPHAN TEHDAS.....	118
SWAZIMAAN KARTTA.....	10	ASKO MONONEN	
TUULA GRÖNROOS		Muistelmia Salora Swaziland -projektin ajoilta.....	121
Pieni tarina.....	11	MARITA MONONEN	
PENTTI HAIKONEN		Suomi-Swazimaa-Seura ry.....	131
Salora 1975–1977.....	13	FARMIN OLYMPIALAISET.....	134
Salora Swaziland, Africa 1975–1977.....	20	HEIKKI MUSTONEN	
EEVA HARJU		Kirjeitä Swazimaasta 1975–1977.....	137
Monien mahdollisuuksien aika.....	53	KEIJO PIIPPONEN	
Afrikka.....	56	Elämää Swazimaassa 1975–1978.....	151
Tapahtumia Ezulwini-laaksossa.....	65	MENNÄÄN BUSSILLA.....	216
Kuulumisia keittiön kulmilta ja puutarhasta.....	71	BIRGITTA SÖDERLUND	
OLAVI HILLGREN		Sanat eivät riitä kertomaan.....	219
Oma elämäkerta Kuusiston koululta maailmalle	77	JAN SÖDERLUND	
Ei niin paska reissu ollenkaan.....	81	Swazimaa niin kuin minä sen muistan.....	221
PIA HILLGREN		ORVOKKI TERHO	
Koulumuistoja.....	95	Kirje ystävälle 28.9.1975.....	229
SINIKKA HILLGREN		NAAMIAISET FARMILLA.....	236
Kotirouvan muistelmia Swazimaasta.....	99	TYTTI TÖRMÄNEN	
MAINI LAURILA		Retki Sodwana Bayhin.....	239
Kemiläistyttö opettaa afrikkalaisia tv:n		SUOMI-SWAZIMAA-SEURAN KOKOUSPAIKAT.....	241
kokoamiseen.....	107	SALORA VIPTRONIC II 22".....	244
Kemin tyttö Swazimaassa.....	108	VALOKUVAT.....	244
SWAZIMAISEMIA.....	112		
SISKO LUPALA			
Swazimaan muistelut.....	113		

Esipuhe

"Swazimaan ajasta voimme kuitenkin hyvällä syyllä sanoa, että positiivisia muistoja siitä jäi kasapäin enemmän kuin negatiivisia."

Suomi-Swazimaa-seura ry perustettiin Salora Oy:n Swazimaan televisiotehdashankkeesta vuonna 1978 kotiutuneiden työntekijöiden toimesta. Yhteiset kokemukset kaukaisessa Afrikassa ovat muodostaneet ainutlaatuisen siteen, joka on saanut eri puolilla Suomea ja osin ulkomaillakin asuvan jäsenkuntamme kokoontumaan jo 46 vuoden ajan yhteisiin tapaamisiin. Matkan varrella olimme pohdiskelleet kirjan kirjoittamisesta hankkeesta, jossa työskentelimme Suomesta lähetettyinä työntekijöinä pääosin vuosina 1975–1978.

Yhdistyksen 20-vuotisjuhlatapaamisessa vuonna 1998 innostus kirjasta oli kova. Kirjoituksille laadittiin mallipohja ja sovittiin alustava aikataulu sisältöjen toimittamiselle. Useita tekstejä syntyikin, mutta ei vielä riittävästi. Aika ei sittenkään ollut oikea. Kaikki mukana olleet olivat työelämässä ja monilla ruuhkavuodet kiireisimmillään.

Asia painui vuosiksi taka-alalle, kunnes vuoden 2014 tapaamisessa kirjan tekemisestä tehtiin aloite vuosikokouksissa käsiteltäväksi asiaksi. Kirjaprojekti ei kuitenkaan edennyt koordinaattorin puuttuessa. Vuoden 2022 tapaamisessa kirja-asiaa käsiteltiin perusteellisesti. Nyt alkoivat olla viimeiset hetket sen aikaansaamiselle. Kaikki tehdashankkeessa mukana olleet olivat eläkeiässä. Jotkut juttuja kirjoittaneet jäsenet olivat jo poistuneet keskuudestamme. Myös laajemmin elektronikka-alan toimijoiden piiristä meitä rohkaistiin paneutumaan kirjan tekemiseen, olihan Saloran televisiotehdas Swazimaassa 1970-luvulla kyseiselle ajalle erityislaatuinen ja edistyksellinen vientihanke.

Projektille saatiin vapaaehtoinen vetäjä ja luotiin

suuntaviivat aineiston keräämiseksi arkistoista, kirjeistä, päiväkirjoista, lehtiartikkeleista, haastatteluista ja valokuvista. Seuraavaksi valittiin toimitustyöryhmä ja sovittiin tavoiteaikataulut materiaalin kokoamiselle, tekstien tarkistukselle ja editoinnille sekä kirjan julkaisemiselle kesällä 2024.

Tarinan ytimessä on Suomen 1970-luvun vientikaupan historiaan liittyneen kotimaisen televisioiden valmistaja Salora Oy:n laajentumispyrkimykset vientitoimintojen kautta. Ruotsin ja Ison-Britannian markkinoilla jo 1960-luvulla jalansijaa saanut Salora alkoi 70-luvulle tultaessa etsiä maailmalta uutta kasvua tekniikaltaan edistyksellisille väritelevisioilleen.

Vuonna 1975 Salora teki joitakin kuukausia kestäneiden esiselvitysten jälkeen päätöksen väritelevisiotuotannon aloittamisesta pienessä afrikkalaisessa Swazimaan kuningaskunnassa. Tähtäimessä olivat talouselämältään Afrikan kehittyneimmän ja vauraimman valtion, Etelä-Afrikan tasavallan juuri avautuneet televisiomarkkinat.

Joillakin hankkeen johtoon kuuluneilla oli jonkin verran aiempaa kansainvälistä projektikokemusta. Tehtaan käynnistämiseen ja tuotantoprosessin eri vaiheisiin rekrytoitiin suomalainen henkilöstö, jonka ydin muodostui Saloran Salon tehtaan tv-tekniikan ja sarjavalmistuksen osaajista. Pääosa lähetetävästä henkilökunnasta tuli kuitenkin talon ulkopuolelta. Kokeneita ja kielitaitoisia televisiotekniikan ammattilaisia oli vähän tarjolla. Siksi osa henkilöstöstä palkattiin suoraan koulunpenkiltä. Hankkeeseen valittujen keski-ikä oli selvästi alle 30

vuotta. Kaikki olivat lukeneet koulussa englantia. Silti swazi-työntekijöiden mielestä viestintä oli puutteellista. Sillä oli vaikutuksensa sekä hallintoon että työnopastukseen. Toisaalta myös osaamistasossa oli suuri ero. Swazimaasta puuttui kokonaan elektroniikka-alan koulutus, joten tekniset termit ja käsitteet olivat vieraita. Toimistotehtäviin osaajia löytyi paremmin. Teknologiansiirrossa swazeille päästiin kuitenkin vähitellen toimivalle uralle. Töiden parissa keskinäinen ymmärrys kehittyi nopeasti, ja Salon tehtaalla luotu työnopastusmalli kasvatti tuotantolinjoille tehtävänsä hyvin hallinneita swazi-työntekijöitä.

Afrikka on valtava manner, joka tarjoaa monenlaisia yllätyksiä ja kokemuksia. Siirtomaavallan peruja eteläisen Afrikan maissa vallitsee todellinen monietninen ja -kulttuurinen kirjo. Asioiden sujumiseen tarvittiin joustavuutta, sopeutumista, mukautumista ja erityisesti luovia ongelmanratkaisukykyjä. Käytännön haasteista selviydyimme neuvokkuudella, oppimalla uutta joka päivä, yhteistyöllä, vahvalla talkoohengellä ja hyvällä huumorilla.

Suomalaiseen tyyliin vapaa-ajalla urheiltiin paljon. Saunoja rakennettiin useampia. Näimme ja koimme henkeäsalpaavia maisemia, värikkäitä heimojuhlia, hienoja villieläinpuistoja, miljoonakaupunkien vilinää, Intian valtameren ja Atlantin upeita uimarantoja, kauniita auringonlaskuja sekä ystävällisiä ihmisiä.

Tehtaan ensimmäinen vuosi sujui tuotannollisesti ja kaupallisesti erittäin hyvin, huolimatta joistain

teknisistä ja logistisista hankaluuksista. Kysyntä televisioilla oli niin suurta, että jotkut jälleenmyyjät jäivät ilman Saloran tyylikkäästi markkinoituja laatuvaanottimia. Alkuvaiheessa kilpailevat televisiovalmistajat yrittivät tiukkojen paikalliseen valmistukseen liittyvien sääntöjen varjolla sulkea Saloran pois markkinoilta. Tehdasinvestoinnin poliittinen riski realisoitui, kun Johannesburgin mustien asutuksessa suuressa Soweton esikaupungissa alkaneet opiskelijamielenosoitukset laajenivat mellakoiksi suuriin kaupunkeihin. Meille Soweto näkyi nopeasti televisioiden menekin romahduksena. Etelä-Afrikan valkoinen hallitus joutui kriisiin ja maan talous sukelsi valuutan heilussa voimakkaasti. Tehtaan pelastamiseksi tarvittiin rohkeita liikkeitä, sillä pelkästään tuotannon sopeuttaminen ei olisi ollut riittävä keino. Seuranneen vakaamman jakson jälkeen saimme dramaattisia uutisia, tällä kertaa Suomesta. Saloran veronkiertoskandaali tuli julkisuuteen syyskuussa 1977. Kyseessä oli katastrofi, joka heijastui kertaistulla Swazimaan organisaatiossa kaikkeen.

Jotkut Salora Swaziland Ltd:n palveluksessa olleista perustivat kotinsa pysyvästi Swazimaahan. Valtaosa toimi jatkossa Suomen elektroniikkateollisuudessa sen kasvaessa merkittäväksi vientialaksi.

Hyvä lukija, kirjan kirjoittajat palaavat kertomuksissaan 70-luvun kokemuksiinsa Afrikassa. Tehtaan tarinassa oli kolmen vuoden aikana monia käänteitä. Se edusti merkityksellisellä tavalla laajentuneen ja kansainvälistyneen suomalaisen elektroniikkaviennin alkuvaihetta. Jutut ovat läpileikkaus tapahtu-

mista, omakohtaisesti koettuina. Virheiltä ja väärinmuistamiseltakaan ei voi täysin välttyä. Kirjan kirjoittajina olemme harrastelijoita, silti toivomme paikallaolleiden autenttisten kuvausten olevan lukijoillemme kiinnostavia. Selvää on, että ajan kuluessa positiiviset asiat jäävät mieliin. Swazimaan ajasta voimme kuitenkin hyvällä syyllä sanoa, että positiivisia muistoja siitä jäi kasapäin enemmän kuin negatiivisia.

Algarvessa, toukokuussa 2024

Suomi-Swazimaa-Seura ry:n puheenjohtaja

Keijo Piipponen

Swazimaa eSwatini

Vuonna 2018 Kuningas Mswati III muutti Swazimaan kuningaskunnan nimeksi eSwatini.

Tuula Grönroos

os. Pitkänen

"Kuningas vastasi
vilkutukseemme."

Kohtaaminen

Pieni tarina

Eräänä iltapäivänä olimme Tytin kanssa ajelemassa kotia kohti, Sunset Villageen, kun vastaamme tuli poliisisaattue. Meidät ohjattiin tienpintareelle ja käskettiin pysähtymään. Ensin ihmettelimme, mistä oli kysymys. Hetken päästä saapui pitkä limusiini, jonka kyydissä istui kuningas Sobhuza II. Innoissaan aloimme vilkuttaa hänelle, ja yllätykseksemme hymyilevä kuningas vastasi vilkutukseemme.

Tämä kohtaaminen on painunut mieliimme, sillä ei hän sitä kovin usein näe kuningasta parin metrin päästä.

Sobhuza II oli elinaikanaan maailman pisimpään hallinnut monarkki. Hän syntyi vuonna 1899, peri kuninkuuden 4 kuukauden ikäisenä ja asetettiin valtaan 22-vuotiaana. Hallitus kautensa aikana Swazimaa itsenäistyi (1968) ja hänestä tuli yksinvalti. Vaikutusvaltansa hän pönkitti moniavioisuuden kautta avioitumalla vaikutusvaltaisten perheiden tyttärien kanssa. Hänellä oli 70 vaimoa 180 lasta. Kuningas Sobhuza II kuoli 83-vuotiaana vuonna 1982. Wikipedia

Tuula Pitkänen uima-altaalla. HG

Tuula Pitkänen ja Maini Kaarto ja Tytti Törmänen. HM

Tuula Pitkänen. HG

Pentti Haikonen

"Kuinka Bond hoitaisi tämän."

Salora 1974–1975

Ote Pentti O A Haikosen kirjasta: Maailman metkuissa, muistelmat, osa 2

Töihin Saloraan

Maaliskuun viimeisenä päivänä 1974 näin Helsingin Sanomissa Salora Oy:n ilmoituksen, jossa haettiin elektroniikka-alan diplomi-insinööriä tai insinööriä know-how-vienti-insinööriin tehtäviin Saloon. Edellytyksenä oli englannin kielen taito ja mahdollisuus oleskella muutamia kuukausia vuosittain ulkomailla. Väritelevisioita ja muuta viihde-elektroniikkaa valmistava Salora oli tuolloin maineensa huipulla. Rahaa näytti riittävän; toimitusjohtaja Jouko Nordell omisti oman suihkukoneen ja helikopterin. Päätin laittaa hakemuksen.

Kävin Salossa haastattelussa, ja jonkin ajan kuluttua minulle soitettiin ja ilmoitettiin, että Salora olisi halukas palkkaamaan minut. Palkkaakin tarjottiin hieman enemmän kuin mitä Nokia maksoi. Niinpä päätin vaihtaa firmaa. Elokuun alussa muutin sitten Saloon, josta Salora oli saanut hankituksi minulle rivitalokaksion vuokra-asunnoksi. Vuokra oli vain puolet siitä, mitä olin Helsingissä maksanut, joten huomasin rahatilanteeni helpottuvan.

Esimieheni tuli Salorassa insinööri Pertti Simovaara ja sittemmin know-how-osaston päälliköksi siirtynyt lakimies Timo Holm. Know-how-osaston erinomaisena sihteerinä toimi maisteri Silva Norkela ja yllättäen toiseksi kollegakseni tuli jo armeijasta tuttu

insinööri Aarne Utriainen. Myöhemmin avuksemme palasi Israelissa komennuksella ollut asentaja Matti Kapanen. Know-how-osaston tavoitteena oli laajentaa Saloran toimialaa lisensiointiin, josta oli jo saatu hieman esimakua; Israelissa Silora Television & Electronics Ltd valmisti Saloran väritelevisioita lisenssillä Kfar Masaryk -nimisessä kibbutissa. Kauppayhteyksistä Israeliin oltiin kuitenkin varsin hiljaa.

Matti Kapanen ja Jouko Nordell. HG

Tuota pikaa panin merkille Salorassa vallinneen merkillisen kyräilevän ilmapiirin. Minkäs teit. Ajattelin, että Salon porukka oli samanlaista kuin Turussa, sisäänpäin lämpiävää ja muualta tulleita vieroksuva. Näinkin oli, mutta takana oli muutaakin, joka minulle vasta myöhemmin paljastui. Minua jäi vaivaamaan Timo Holmin lausahdus Saloran edellistä lakimiehestä, joka oli Holmin mukaan mennyt sopimattomasti sanomaan toimitusjohtaja

Jouko Nordellille, että jos asia paljastuu, niin Jouko Nordell istuu linnassa. Mikä asia? Sitä en tiennyt, mutta se jäi vaivaamaan mieltä.

Silva Norkela kuunteli *Love to love you baby* -kappaletta ja totesi, että tämä oli hänen lempikapaleensa. Haikonen närkästytti Silvaa kommentillaan: –Eikös tuossa ole vähän huono tahti siihen?

Know-how-messut Oslossa

Ensimmäisiä tehtäviäni Salorassa oli valmistella messuosasto *Know-how 74 2nd International Forum for Innovation and Licensing* -messuille. Nämä messut pidettiin Oslossa 27.10.–2.11.1974. Nyt kokemuksistani Philipsin kilpailusta Eindhovenissa vuonna 1969 oli apua ja minulla oli edes jonkinlainen käsitys siitä, millainen messuosaston tuli olla. Avukseni oli nimetty muuan helsinkiläinen mainostoimisto, joka valmisti osastolle mainosmateriaalin yhdessä laadittujen suunnitelmien mukaisesti.

Oslo messuille osallistui esimieheni Timo Holm sihteerimme Silva Norkela ja minä itse. Kovin vilkasta ei pienellä osastollamme ollut, joten minulle jäi aikaa tutustua myös muihin messuosastoihin. Suomesta mukana oli myös Lohjan Kalkkitehtaan elektroniikkaosasto, joka myöhemmin tunnettiin nimellä Finlux. Japanin voimakas elektroniikkateollisuus esittäytyi useilla näyttävillä osastoilla ja heillä oli myös näpsäkän näköisiä nuoria japanilaisia messuemäntiä.

Eräänä päivänä Holm oli kuullut, että japanilaiset

näytteilleasettajat olivat järjestämässä yhteistä cocktailtilaisuutta saman päivän iltana. Holm halusi päästä mukaan, mutta ei voinut tietenkään suoraan pyytää kutsua japanilaisilta. Niinpä Holm ilmoitti minulle, että minun tuli selvittää cocktailtilaisuuden pitopaikka ja hankkia hänelle kutsu sinne.

Tässäpä oli minulle pohtimista. Miten meikäläinen verrattain hiljainen kaveri pystyisi hankkimaan kutsun ilmeisen suljettuun tilaisuuteen? Menisinkö tuosta vain norkoilemaan jollekin japanilaisten ständille ja esittäisin kutsutoiveeni? Eipä taitaisi minkään protokollan mukaista olla se, ja nolaisin vain itseni sekä edustamani yhtiön eli Saloran. Kylläpä Holm oli nyt asettanut minut vaikeaan tilanteeseen halutessaan varmaankin tällä tavoin selvittää, että olisiko minusta mihinkään. Tehtävä oli siis saatava päätökseen, mutta miten? Jos olisin James Bond, niin ratkaisu tietysti löytyisi käden käänteessä. Kuinka Bond hoitaisi tämän? Aivan. Nyt käsitin. Marssin siitä paikasta erälle japanilaisten osastolle, jossa olin jo aiemmin vaihtanut katseita erään nuoren japanilaisen messuemännän kanssa. Tämä tyttö, nimeltään Tomoko, oli opiskelijana Oslissa ja hankki nyt taskurahoja messuemännän roolissa. Tomoko olikin onnekseni paikalla ja nyt oli tilaisuuteni kokeilla hypnoottisen katseen vaikutusta tummiin silmiin. Kontaktin saatuani totesin Tomokolle kuulleen japanilaisten cocktailtilaisuudesta ja esitin arasti toiveeni kutsusta. Tomoko totesi, että tilaisuus oli suljettu ja tarkoitettu vain japanilaisille, mutta hän tiedustelisi

esimieheltään, että miten asia olisi. Jäin siihen pyörimään paikoilleni Tomokon kadotessa jonnekin standin taakse.

Hetken kuluttua Tomoko palasi mukanaan vanhempi japanilaismies, arvatenkin jokin osastopäällikkö. Mies kumarteli minulle kohteliaasti, ja vastasin samalla mitalla. Sitten mies ilmoitti, että *asioitten näin ollen* olin toki tervetullut Tomokon vieraksi cocktailtilaisuuteen. –Aah, ajattelin itsekseni kumartaessani syvään. Mutta sitten herra Holm palautui mieleen. –Thank you so much. Well, kun meidän know-how-osastomme päällikkö herra Holm haluaisi myös tulla? –Ah soo desu ka ne... No, hän voi tulla teidän seurassanne!

Näin olin saanut hoidettua kutsuasian. Tomoko kertoi paikan osoitteen ja kellonajan, jolloin pippalot alkoivat. Illalla palasin hotelliin, jonne Holm oli jo aiemmin vetäytynyt. Kun kello lähestyi seitsemää, soitin Holmille hänen huoneeseensa ja ilmoitin, että nyt lähdetään. Hämmästykseni oli suuri, kun Holm ilmoitti olevansa nukkumassa; edellisen illan ja yön riennot ottivat veroaan. Ja siksi toisekseen, hän ei ollut varautunut siihen, että oikeasti olisin mitään kutsua saanut hankittua. Tämä ei käynyt minulle. Vaadin, että Holmin oli heti laittauduttava pystyyn, sillä nyt lähdettiin, kun kerran olin *kovalla työllä* saanut kutsun järjestettyä. Näin myös tapahtui ja tuota pikaa olimme taksissa matkalla japanilaisten cocktailtilaisuuteen.

Timo Holm. *Sunday Times* lehtikuva

Cocktailtilaisuus osoittautui varsin hauskaksi. Jutelin mukavia Tomokon kanssa ja lisäksi join yhden japsin pöydän alle. Mainittu vanhempi pappa oli kovin otettu siitä, että sakea ryypätessä huusin *banzai*, tämä kun tarkoitti kuulemma pitkää ikää (kymmenentuhatta vuotta, japanilaista huumoria, sillä tähän oli ollut kamikaze-itsemurhalentäjien taisteluhuuto). Korrektimpi sana olisi ollut *kampai* (kuppi kuivaksi), minkä kyllä senkin tiesin. Tomokon vein seuraavana iltana ravintolaan syömään ja pari postikorttiakin taisi myöhemmin tulla vaihdetuksi. Lohjan Kalkkitehtaan myyntimiehet olivat panneet merkille pienen vispilänkauppani Tomokon kanssa ja esittivät minulle kateellisina asiattomia kommentteja.

Haikonen kuuli sivusta, kun Lohjan Kalkkitehtaan myyntimiehet keskustelivat keskenään: –Kuulitko, mitä se Saloran Holm sanoi meistä? –No en, mitä? –Se sanoi, että me ollaan ihan hyviä jätkiä, mutta aina humalassa! –*Jumalauta sentään*, sanoiko se niin?...Se on kyllä muuten ihan oikeassa.

Komponenttijupakkaa

Keväällä 1975 osakseni koitui hankala tehtävä. Israelissa lisenssivalmistaja Silora oli valmistamassa itävaltalaiselle tilaajalle pienehköä televisiosarjaa, ja aivan viime hetkellä oli huomattu, että eräitä osia puuttui. Nämä osat olisi Saloran pitänyt toimittaa Siloralle jo aika päivää sitten, mutta asiaa hoitanut henkilö oli ne osaluettelosta jättänyt epähuomiossa pois, ja oli sitten itsekin lähtenyt Salorasta. Nyt minun tehtäväkseni tuli hankkia ne osat jostakin ja lähettää mitä kiireemmin Israeliin, mieluummin siis jo edellisellä viikolla. Jotkut komponentit löytyivät varastosta heti, mutta television etupaneliin tulevia erikoispainettuja kanavanvalitsijan kansia ei ollut valmiina. Ilman näitä ei televisioita voitu toimittaa. Otin sitten yhteyttä Saloran materiaaliosastoon ja ilmoitin, että näin olivat asiat, tilaajan logolla varustettuja kansia tarvittaisiin heti. Enpä arvannut, mitä sain kuulla. Materiaalipäällikkö huuteli kirouksia korvaani ja ilmoitti, että nuori diplomi-insinööri saisi nyt oppia, että kaikella tavaralla on toimitusaika. Ja tässä tapauksessa se olisi kuukausia. Ja että hän ei edes yrittäisi näin ollen asiaa mitenkään auttaa.

Afrikka, erilainen kuin mikään muu paikka!

Usean kirjoittajan voimin syntynyt muistelmateos kuvailee omakohtaisten kokemusten kautta elämää 1970-luvun eteläisessä Afrikassa. Tarinan keskiössä ovat televisiotehdas ja sen ihmiset. Kirja valaisee suomalaisen elektroniikkateollisuuden kansainvälistymisen ensiaskeliin kuuluneen hankkeen vaiheita pienessä ja eksoottisessa Swazimaan kunin-gaskunnassa.

Nuori ja kokematon suomalaisryhmä lähti suureen tunte-mattomaan tekemään pioneerityötä. Tehdashanke onnistui teknisesti ja toiminnallisesti. Paikallisten työntekijöiden kou-lutus oli toimivaa. Televisioiden tuotantoluvut ja korkeat laa-tunormit täyttivät.

Tehtaan ensimmäisen toimintavuoden tuotanto oli loppuun-myyty. Sitten Etelä-Afrikassa alkaneet laajat opiskelijalevot-tomuudet loivat yleistä epävarmuutta, jolloin televisioiden kysyntä väheni voimakkaasti. Uudelleenjärjestelyiden avulla toiminta saattoi jatkua. Lopulta yhtiön pääomistajan Salora Oy:n vaikeudet merkitsivät hankkeelle vieläkin suurempia muutoksia.

Kokemuksena Afrikka on hämmästyttävä maanosa. Sen ainut-laatuinen luonto, kulttuuri ja perintö piirtyvät mieliin unohtu-tumattoman hienoina muistoina.

ISBN 978-952-80-7244-7